

'Ik had de smaak van *besturen* te pakken..!'

Ik had twee slimme zusjes boven me. Een tweeling. Enkele jaren ouder dan ik. Dat maakte dat ik als jongste van het begin af aan tegen een blok moest opboksen." luidt het antwoord van drs. Ursula P. Blom op mijn eerste vraag als ik haar in haar lichte werkkamer op de tweede etage van ARCADIS Nederland interview. Hoe is zij als vrouw - met in mijn achterhoofd de verhalen over het nog altijd bestaande glazen plafond – directeur van een van de marktgroepen geworden in dit omvangrijke internationale bedrijf? Een boeiend interview met een boeiende vrouw.

Zou je dat nu wel gaan doen: wiskunde is niets voor meisjes

Er was meer om tegenop te boksen waardoor, naar eigen zeggen, haar strijdbare karakter is te verklaren. Ze kon goed leren. Op het gymnasium, model Mammoetwet, koos ze wiskunde 1 en 2 in haar pakket, naast natuurkunde, aardrijkskunde en Grieks. Ze koos wiskunde juist om het moeilijke te pakken. De ontmoediging kwam van een docent. "Zou je dat nu wel gaan doen; wiskunde is niets voor meisjes." Voor haar een reden om het toch te doen. In de *Wiskunde Olympiade* haalde ze de tweede ronde "Kwam je daar, dan behoorde je al tot de besten."

Besturen in de provincie is heel anders dan in een bedrijf

Alert moest ze blijven. Begin jaren zeventig op de Universiteit Nijmegen ontmoette ze ook daar docenten die wiskunde niets voor meisjes vonden. Eén ervan weigerde zelfs met vrouwen te praten in de collegezaal. Voor hem was ze verspilde tijd. Daar ontmoette ze in haar richting ook weinig meisjes. Bovendien was het de tijd van de bezettingen. De strijd ging vooral tegen ouderwetse onderwijsmethodes. Daarnaast had het verzet in Nijmegen een sterk marxistische kant en ook daarin toonde ze haar onafhankelijkheid. Ze dacht dat de marxistische richting niet de juiste richting was voor de veranderingen.

Hobbels zijn uitdagingen

In haar derde jaar vond ze wiskunde nog wel interessant, maar niet genoeg om er de hele week mee bezig te zijn. Als tweede studie koos ze culturele antropologie, een studie die ze op de middelbare school al interessant vond. Uiteindelijk gaf ze les in wiskunde en betaalde haar tweede studie met het daarmee verdiende salaris. Omdat Nijmegen les gaf in kwalitatieve antropologie, stapte ze over naar Leiden en koos voor de wiskundige kant van dit vak.

"Ik ben iemand die, als ik een analyse moet maken, wil weten: doe ik een uitspraak over één persoon of over de helft van de mensen?"

Ze deed twee stages en leeronderzoeken: een statistisch onderzoek bij de Bond voor Plattelandsvrouwen, het tweede in Spanje gericht op de middenstand in kleine kernen. Haar eerste baan bij het Landbouw Economisch Instituut (LEI) sloot naadloos aan op beide. Haar werk bij het LEI heeft haar, terugblikkend op haar diverse loopbanen, ook geholpen om alert te blijven.

"Daar zaten boerenzons en - dochters die bijna allemaal hadden gestudeerd in Wageningen. Een andere cultuur. En ik was ook nog vrouw. Op wetenschappelijke posities zaten bij het LEI nog nauwelijks vrouwen. Ik bedoel maar: ik had niet één, maar wel drie of vier factoren die negatief voor me waren op die

plek. Maar het heeft me wel geholpen om weer een sprong naar iets anders te maken."

Carrière en kinderen

Ze bevestigt dat ze door haar brede studie en ervaringen stevig geworteld raakte. Een negatieve kant daarvan ziet ze in het gegeven dat ze zich op zo'n nieuwe plek steeds heel goed moest heroriënteren en nadenken over haar positie. Ze vertelt over de carrière van haar echtgenoot die ze op de middelbare school leerde kennen, haar maatje op de universiteit, die ook wiskunde koos en wel die richting hield en veel sneller dan zij zijn specialisatie bereikte.

Tijdens haar LEI periode werd haar eerste kind geboren. Toen ze aan het eind van de jaren tachtig begon bij Rijkswaterstaat - 'een nog sterkere mannenwereld' - werden haar twee volgende kinderen geboren. "Op de afdeling advies van verkeer en vervoer waar ik kwam, was er maar één vrouw op wetenschappelijk niveau."

Intussen is daar veel veranderd, bevestigt ze. Ze denkt dat dit komt doordat er in de periode 1982 tot 2007 een aantal vrouwelijke ministers op dat Ministerie hebben gezeten: Smit-Kroes, Maj-Weggen, Jorritsma, Netelenbos, Peijs en eerst als staatssecretaris en nu als minister Schultz van Haegen. De voorbeeldfunctie heeft gewerkt.

Zeven jaar bleef ze bij Rijkswaterstaat en daarna benaderde een wervingsbureau haar voor een functie bij een bestuurlijk adviesbureau dat op zoek was naar inhoudelijk goede adviseurs. Achteraf bleek dat het bureau iemand zocht met voldoende ervaring die op korte termijn leiding kon gaan geven. Na anderhalve maand op haar nieuwe plek vroeg degene die haar had aangenomen: "Waarom hebben ze nooit ontdekt dat jij goed leiding kunt geven? Hoe is het mogelijk dat je tot nu toe geen leiding hebt gegeven?" Ze was zich totaal niet bewust geweest van die kwaliteit. Achteraf realiseert ze zich dat ze als kind al een baasje was die fietsend met haar moeder en zussen de leiding nam en bepaalde waar de tocht naartoe ging. Na twee maanden bleek dat haar collega een *sabbatical* wilde nemen en haar op het oog had voor zijn bestuurlijke taak.

"Mijn jongste was toen één jaar, de andere kinderen 4 en 7 jaar. Ik was veertig. Ik wist niet of ik dit leuk vond. Ik kreeg veel verantwoordelijkheid. Het was, bleek al gauw, een bureau met een roerige organisatie waar de ene reorganisatie de andere opvolgde." Haar taken bestonden uit personeel aansturen, werk binnenhalen, projecten tot een goed einde brengen. Vijf jaar bleef ze er.

Daarom lopen wij een stuk achter bij de rest van de wereld

En de onrust over haar kinderen? "Vanaf het begin al hadden mijn man en ik de afspraak dat ik toen de kinderen klein waren fulltime zou blijven werken en hij parttime. Uiteindelijk is dat geëindigd in elk vier dagen. Vanuit die ervaring kan ik bij

solicitaties tegen jonge vrouwen zeggen: je moet onderhandelen. Begin je te zeggen: dat is goed, blij jij maar fulltime werken, dan wordt het aantal dagen voor jezelf steeds minder. Want kinderen zijn altijd lastig te combineren met werk. Voor mannen trouwens ook. Ik heb het bij mijn vriendinnen zien gebeuren. Heel ambitieuze vrouwen die kinderen kregen en, hop, de ambitie zakte in. Natuurlijk, je kinderen staan op de eerste plaats, ook bij mannen, al zeggen die het vaak niet hardop."

Zelfs in de opstelling van werkgevers ziet ze geen excuus voor vrouwen om minder te gaan werken. "Ik ben ervan overtuigd dat het allemaal zit in de vooronderstelling van zowel mannen als vrouwen. Tegelijkertijd ben ik ervan overtuigd dat het een behoorlijk pittige combinatie is om als je gestudeerd hebt op hoog niveau te werken in de huidige maatschappij. Maar, en dat met nadruk, als je naar andere landen kijkt is dat wat wij fulltime noemen in bijvoorbeeld Amerikaanse ogen, parttime. Dus waar hebben we het over? Of je man er is, en wij hebben het altijd samen gedaan, hangt grotendeels af van je eigen instelling. Als jij als een kloek om dat gezin heen gaat zitten en je laat je man niet toe dan zit het in je eigen overtuiging. Daarom lopen wij een stuk achter bij de rest van de wereld."

Vrouwen willen gevraagd worden

Elf jaar geleden, in de eerste crisis van 2003, werd ze, opnieuw via een wervingsbureau, door haar huidige werkgever gevraagd. "Ja, ik denk dat vrouwen het extra nodig hebben om te worden gevraagd voor een baan. Ik weet uit onderzoek wat vrouwen heel sterk hebben en herkende dat bij mezelf, ik ben erg resultaat gericht. Je bent bezig met je team. Je wil een goed project voor je klant neerzetten en afleveren. Je wilt een goede moeder zijn voor je kinderen. Je wil een goede partner zijn voor je man en ook nog een goede dochter voor je ouders, want die vragen als ze ouder worden meer aandacht. Dan wil je ook nog een goede vriendin zijn voor je vriendinnen. In dit gebied ben je maar heel beperkt - ze zegt het met een lach - met jezelf bezig. Ik heb altijd ambitie gehad, maar je bent toch heel sterk bezig met wat op dat moment je aandacht vraagt. En: ik wil dit nu goed doen."

'Waarom hebben ze nooit ontdekt dat jij goed leiding kunt geven?'

Ze kende ARCADIS niet. Een ingenieursbureau en een beursgenoteerd bedrijf. De voormalige Heidemaatschappij. Ze maakt een schets op papier van hoe het in elkaar zit. De marktgroepen naast en onder haar, de schijven boven haar in Europa en wereldwijd. "En voor de duidelijkheid, ik ben wel directeur, maar van een marktgroep van 240 mensen. Tot 1 januari was ik hoofd van een adviesgroep van dertig mensen." Op wereldwijde schaal is dit lager of middenmanagement.

Politiek bestuurswerk

In die elf jaar dat ze bij Arcadis werkt is er een moment geweest dat besturen in haar functie niet in zicht kwam. Er werd juist ingekrompen vanwege de in 2003 ingezette crisis. Het besturen zou wel komen, beloofde men.

Ook rond 2003, ze woonde nog in Rotterdam, werd Pim Fortuin vermoord. Ze vond dat ze maatschappelijk iets moest doen, werd lid van de Partij van de Arbeid. "Echt als een maatschappelijk tegenwicht tegen de tijdgeest." Ze werd na een verhuizing gevraagd zich verkiesbaar te stellen als Statenlid van de Provincie Utrecht. Daar hadden ze behoefte aan mensen die kennis van zaken hadden. Zelf dacht ze als onervaren politica dat het niet zou gebeuren, maar ze werd gekozen. Nu zeven jaar geleden. "Ik had de smaak van besturen te pakken. En ze zochten vrouwen."

Hoe red je dat als vicevoorzitter van de fractie, voorzitter van de commissie Wonen, Maatschappij en Cultuur, als lid van de commissie Ruimte, Groen en Water?

"Ik had dit tegenwicht nodig. En besturen in de provincie is heel anders dan in een bedrijf. Je bent deels volksvertegenwoordiger, maar je bent als vicevoorzitter van je fractie ook verantwoordelijk voor de orde in de vergadering. Je bent verantwoordelijk voor de mensen. Ik ben geen gedeputeerde of wethouder. Maar het heeft wel degelijk elementen van leiderschap in zich. Je controleert. Je bent bezig kaders te maken. Je bent verantwoordelijk voor hoe de provincie er bijligt. Je bent helemaal aan de voorkant bezig met hoe het natuurbeleid verloopt."

Op het moment dat ze de noodzaak van het politieke bestuurswerk voelde, was nog niet duidelijk wat er voor haar in het vat zat. Vier maanden na haar start bij Provinciale Staten waren er bij Arcadis reorganisaties, bood men haar bestuurstaken aan. Eerst nog over een groep van dertig mensen. Ze zei ja en bleef in de politiek. Eind 2013 kwam het aanbod als directeur van een marktgroep met 240 mensen. Nu weet ze dat ze volgend jaar aan het einde van haar tweede termijn als provinciaal Statenlid mogelijk zal stoppen. "Ik overweeg zelfs om eerder te stoppen om al mijn energie voor mijn nieuwe taak te gebruiken."

Ursula Blom

Verslag van de VVAO besturedag op 29 maart 2014

Voorzitter Anneke van Doorne verwelkomde de vijftig deelnemers en sprak een speciaal woord van welkom uit aan de familieleden van Marie Anne Tellegen. Naar deze bijzondere vrouw is de stichting genoemd die de VVAO heeft opgericht om legaten en donaties te ontvangen die de fiscus niet zullen spekken, maar die direct ten goede komen aan de doelen die de geefsters beogen.

De Marie Anne Tellegen Stichting (MAT) is een ANBI (algemeen nut beogende instelling) die is opgericht nadat bij een eerder legaat bleek, dat de VVAO daarover een grote belastingafdracht moest doen. Het is van belang dat VVAO-leden die in hun testament een bedrag aan de VVAO willen schenken, beseffen dat zij deze schenking aan deze nieuwe stichting moeten doen. Ga naar de notaris en verander je legaat naar de MAT!

Ockje Tellegen, VVD-kamerlid, vertelde over haar oudtante, die leefde van 1893 tot 1976. Een biografie is in de maak over deze voorvechtster van de vrouwenbeweging, die in de tweede wereldoorlog een grote rol in het verzet speelde. Zij was voorzitter van de VVAO in de jaren dertig. Na 1945 was zij directeur van het Kabinet der Koningin en is een voorbeeld van opleiding, werk en economische zelfstandigheid. De familie is vereerd dat de VVAO-stichting is vernoemd naar Marie Anne en hoopt dat haar voorbeeld van economische zelfredzaamheid wordt gevolgd.

De voorzitter van deze stichting, prof. dr. Hester Bijl, legde uit wat de doelstellingen zijn, en hoe men die hoopt te bereiken. Op de website van de VVAO kun je meer hierover lezen.

Vervolgens kwamen de bestuurlijke zaken aan de orde. Afdelingsvoorzitters gaven hun problemen aan, zoals een weggelopen jongerenkring, een kring die een afdeling op zichzelf is, vragen over hoe je in de pers kunt komen (schrijf zelf een mooi stukje, met leuke foto erbij en weet hoe de journalist heet aan wie je het stuurt) en hoe je nieuwe leden bij de vereniging houdt.

Er waren positieve geluiden: NoordHollandNoord heeft een zilveren speld laten maken om leden die al 50 jaar lid zijn te eren. Die willen andere afdelingen graag overnemen! Ook een goed idee is om bijeenkomsten flexibel te maken. Kom wanneer het je schikt, en vertrek als het je uitkomt.

Debora Meijer uit Groningen vertelde over het project van de International Circle in de noordelijke regio over vrouwenhandel en hun contacten met buitenlandse zusterverenigingen.

HB-lid Riemke Riemersma deed verslag van de bevindingen die de HB-leden hebben opgedaan na hun gesprekken met de afdelingsvoorzitters. Dit verslag komt ook op de website.

De lunch met broodjes in de vergaderzaal werd onder informele voortzetting van de discussie wandelend genuttigd.

Daarna gaf voorzitter Anneke van Doorne een uiteenzetting over verenigingsmanagement en professioneel besturen. Haar voordracht begon met een hoopvol plaatje van de VVAO in 2018, dynamisch en kleurrijk. Daarna gaf zij een overzicht van de VVAO anno nu, in twee slides die een zekere somberte illustreerden; dalend ledental, weinig jonge leden, nieuwe leden blijven niet, bestuursleden zijn moeilijk te vinden en een sfeer van: 'what's in it for me?' draagt niet bij aan solidariteit onder vrouwen. Vervolgens gaf zij aan wat onze vereniging te doen staat om meer pit, relevantie, urgentie in de VVAO te krijgen. Het professionaliseringstraject is bedoeld om de opgaven waar HB en afdelingsbesturen voor staan helder en expliciet te krijgen om die vervolgens gestalte te geven.

Hierbij is de inbreng van de afdelingen waardevol en daarom deelden de aanwezigen zich in groepjes in om zich vervolgens te buigen over een viertal vragen. Deze hadden betrekking op de zorgen die er leven bij de bestuurders van de afdelingen, de toekomstverwachtingen en de vereisten om te verbeteren. Communicatie is een terugkerend item maar ook de roep om visie en richting. We willen graag een vereniging zijn voor vrouwen die iets komen brengen, die ambitieus zijn en die willen participeren in de VVAO. Inspirerende ontmoetingen zijn nodig om te boeien en te binden. Er is in een uur tijd veel op tafel gekomen waarmee het HB zeker gevoed is voor haar eigen 'heidag' en ook voldoende input heeft om de besturedag van oktober in te vullen. Daarmee is de start van het professionaliseringstraject een feit.

Later op de middag was er een netwerkspel voor de internationale contactpersonen.

Besturedagen zijn nuttig en heel plezierig, zeer de moeite waard om naar Utrecht te komen!